

Visiedocument Heroverweging systematiek Algemene Reserve

Aanleiding

Steeds meer banken en financiële instellingen rekenen voor het aanhouden van grotere geldbedragen (vaak boven de €100.000) een rentepercentage van 0% of zelfs een negatieve rente (tot -0,5%)¹. Ook voor de gemeente Teylingen is dit aan de orde. Op dit moment wordt uit de BNG-lening nog rendement gehaald, maar die lening loopt volgend jaar af.

De gemeente Teylingen heeft een Algemene Reserve van rond de €55 miljoen. Daarmee loopt de gemeente - anders dan in voorgaande jaren - het risico op een aanvullende kostenpost van tot rond de €275.000 per jaar aan negatieve rentelasten. In die zin zou de motivatie kunnen zijn om de Algemene Reserve niet zo veel mogelijk aan te houden, maar om deze duurzaam in de gemeenschap te investeren.

Weerstandscapaciteit

Elke gemeente heeft een bepaalde weerstandscapaciteit nodig om onvoorziene risico's op te kunnen vangen. De hoogte van de benodigde weerstandscapaciteit hangt af van een aantal factoren, waaronder de 'vrije belastingruimte' (de ruimte die een gemeente nog heeft om tekorten via belastingen te dekken) en grondposities (dit speelde met name in 2010 bij veel overheden omdat die grondposities moesten gaan afwaarderen). Voor de gemeente Teylingen wordt de benodigde weerstandscapaciteit ingeschat op ongeveer €10 miljoen. Dat zou betekenen dat in principe €45 miljoen uit de Algemene Reserve vrij is aan te wenden.

Financieel beheer

Structurele tekorten op de begroting mogen niet zo maar incidenteel gedekt worden. In principe zou er wel een weg te vinden zijn om de Algemene Reserve elk jaar in te zetten voor tekorten op de begroting, maar het getuigt niet van goed financieel beheer om de Reserve daar telkens voor te moeten aanspreken. Bovendien werkt het ook een zekere gemakzucht in de hand. De Algemene Reserve zou geen opvulmiddel moeten zijn.

Voorstel

Bij de begrotingsbehandeling in november 2020 is door de ChristenUnie al eens geopperd om -met inachtneming van de aanleiding- voor de Algemene Reserve een alternatieve bestemming te vinden.

Het voorstel moet worden gezien als een eerste stap op weg naar een duurzame bestemming voor het geld dat in de Algemene Reserve zit. Het zou onze voorkeur hebben als we gezamenlijk in de komende periode kijken hoe we deze weg het beste met elkaar kunnen bewandelen.

Het voorstel voorziet er in om de Algemene Reserve af te romen tot een werkbare weerstandsreserve van rond de €10 miljoen. Voor het overige deel wordt het geld in de Algemene Reserve via investeringsprogramma's in de gemeenschap geïnvesteerd volgens de volgende drie 'Lijnen':

1. Investeringsprogramma's die er voor gaan zorgen dat we besparen op structurele kosten
2. Investeringsprogramma's die op termijn mogelijk ook geld op kunnen gaan leveren
3. Investeringsprogramma's die een bepaald maatschappelijk thema in onze gemeente structureel op kunnen lossen (of daar in elk geval een substantiële bijdrage toe zouden moeten leveren)

Voor de programma's uit Lijn 1 is door de ambtelijke organisatie allicht wel een overzicht te maken. Een aantal jaren geleden is een keer de straatverlichting sneller vervangen, maar met de vrijkomende middelen moet het mogelijk zijn om ook meer substantiële besparingen te realiseren. Het voordeel van deze constructie is dat het direct een effect heeft op het sluitend proberen te krijgen van de Begroting.

De achtergrond van Lijn 2 is onder meer dat het geld uit de Algemene Reserve ook ooit is voortgekomen uit bedrijven die een bepaald maatschappelijk nut beoogden. Het zou in onze optiek niet moeten zijn dat de gemeente de beleggingsmarkt op gaat, maar wel denkbaar is dat de gemeente investeert in programma's/bedrijven die een bepaald maatschappelijk belang nastreven, waar de gemeente mogelijk op termijn ook weer geld aan over zou kunnen houden. Hiervoor zou een gezonde mix gevonden moeten worden tussen 'maatschappelijk rendement' en 'financieel rendement'. Belangrijk bij deze Lijn is dat we als raad kaders opstellen hoe we dit zouden willen realiseren.

¹ <https://www.rtlnieuws.nl/economie/artikel/5227912/negatieve-rente-spaargeld-sparen-banken-ing-rabo-abn-volksbank>

Lijn 3 is bedoeld voor 'breekijzerprogramma's'. Dit zijn programma's die een maatschappelijk thema/vraagstuk/probleem in onze gemeente oppakken en daar bijvoorbeeld voor deze en de komende generatie een stevige slinger aan kunnen geven. Belangrijk bij dit onderdeel is dat we met elkaar niet 'te klein' denken maar dat het gaat om een breed en complex thema. Natuurlijk kan zo'n programma uit kleinere onderdelen bestaan, maar het hoofddoel zou iets moeten zijn waar alle inwoners op de een of andere manier profijt van gaan ondervinden.

Afspraken: Naar een raadsbreed akkoord?

Draagvlak in de raad is van essentieel belang. De Algemene Reserve is opgebracht door onze inwoners, dat betekent dat inwoners zich ook zouden moeten kunnen herkennen in de manier waarop deze Lijnen worden uitgelegd. Het voorstel beoogt ook om stapsgewijs met elkaar een bepaalde richting in te gaan. Een Lijn, of een investeringsprogramma, zou dan ook bij voorkeur op raadsbrede steun moeten kunnen rekenen. Dat vraagt soms dan ook van raadsfracties om elkaar wat te gunnen, maar het positieve aspect aan deze werkwijze is dat we als raad ook aan de gemeenschap de wil laten zien om gezamenlijk ergens toe te komen. Het zou dan ook niet bevorderlijk zijn om deze Lijnen te betrekken bij coalitieonderhandelingen, omdat de investeringsprogramma's dan maar 'eigendom' worden van een beperkte afspiegeling van de Teylingse bevolking.

Het voorstel is ook dat de Lijnen minimaal drie raadsperiodes zouden moeten beslaan: De huidige raadsperiode, die van 2022-2026 en die van 2026-2030. Zo voorkomen we dat we in één keer het geld uitgeven volgens het op dat moment geldende politieke klimaat. Dit idee gaat immers alleen maar werken als het 'van iedereen' is. Afhankelijk van de voortgang zou de besluitvorming in deze raadsperiode zich nog kunnen richten op het committeren van de hoofdlijnen (de kaders): Het besluit om de Algemene Reserve strategisch in gaan zetten en de kaders waarbinnen we dat willen gaan doen (de drie Lijnen). Eventueel kan al een begin gemaakt worden met opties uit Lijn 1, de besparingsmogelijkheden. De nieuwe raad kan dan aan de slag met het uitwerken van de Lijnen 2 en 3. De raadsperiode 2026-2030 zou dan gebruikt moeten worden voor het afwerken.

Ook inwonersinitiatieven zouden moeten worden toegejuicht. Met name op Lijn 3 kunnen inwoners bevestigd worden, maar ook bij Lijn 2 en misschien zelfs wel Lijn 1 kunnen inwoners ideeën aandragen of meedenken aan de kaders.

Optioneel: Voor sommige programma's geldt dat je het misschien meer 'op afstand' wil plaatsen, om te voorkomen dat de uitvoering te politiek wordt. Hier kunnen we nog op terugkomen als we eenmaal op dat punt staan.

Volgende stap

Het doel is om dit voorstel bij de Kadernota als besprekingsstuk in te brengen, bijvoorbeeld door middel van een motie. Doel is echter vooral ook om vóór de behandeling van de Kadernota al aan de fracties in de raad voor te leggen (en zelfs dus al voorafgaand aan de fractievergaderingen), met de vraag in welke mate fracties mee zouden willen gaan met de volgende stappen:

1. Het benoemen van de negatieve rente op kapitaal in het algemeen en de Algemene Reserve van de gemeente Teylingen in het bijzonder als een probleem waar we een bepaalde visie op zouden moeten ontwikkelen.
2. Het om die reden in beginsel aannemelijk vinden dat het aanhouden van de Algemene Reserve niet langer meer het hoogste doel zou moeten zijn.
3. Dat het aanwenden van de Algemene Reserve voor investeringen in de gemeenschap iets zou moeten zijn dat ons allemaal betreft en waar we allemaal een bijdrage aan zouden moeten kunnen leveren.
4. Dat we de voorgestelde Lijnen als uitgangspunt nemen om te komen tot investeringsprogramma's die vanuit de Algemene Reserve worden gefinancierd.

Uiteraard horen we graag jullie reactie op dit voorstel. Dat zou natuurlijk per mail kunnen, maar ik ben altijd bereid om telefonisch, dan wel via MS Teams aan een (afvaardiging van) een fractie tekst en uitleg te geven. Mogelijk kan ik dan ook aangeven op welk manier de ambtelijke organisatie hierin heeft geadviseerd en verder nog kan adviseren.

Frans Nederstigt
ChristenUnie Teylingen